

Streszczenie pracy doktorskiej

Kompetencje informatyczne nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Mateusz Nitka

Praca ta podejmuje problematykę kompetencji informatycznych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w kontekście zmian zachodzących w edukacji informatycznej na pierwszym etapie kształcenia. Od kilku lat pojawił się w niej nowy trend, polegający na odchodzeniu od wymiaru narzędziowego i typowo instrumentalnego w stronę twórczego i krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów oraz kształtowania wyobraźni informatycznej. Sprawia to, że niezbędne wydaje się być przeorganizowanie katalogu kompetencji informatycznych u nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, jak również sprawdzenie, jakie czynniki determinują proces ich kształtowania oraz jaki jest ich poziom w kontekście wprowadzanych zmian.

W badaniach empirycznych głównym celem było określenie czynników determinujących proces kształtowania kompetencji informatycznych oraz zdiagnozowanie ich obecnego poziomu u nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

Badanie przeprowadzone zostało w schemacie korelacyjnym z zastosowaniem ilościowej strategii gromadzenia i analizy danych. Cały proces badawczy objął 360 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej pracujących w 64 szkołach podstawowych na terenie województwa pomorskiego. Dobór do próby miał charakter probabilistyczny z uwzględnieniem doboru zespołowego warstwowego, gdzie nauczyciele zostali wybrani do próby za pośrednictwem wylosowanych szkół.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, z których trzy pierwsze odnoszą się do badanej problematyki w perspektywie teoretycznej, kolejny przedstawia założenia metodologiczne, a ostatni rozdział zawiera analizę uzyskanych wyników przeprowadzonych badań. Klamrę kompozycyjną pracy stanowią wstęp i zakończenie wraz z przedstawionymi rekomendacjami dla teorii i praktyki edukacyjnej.

W pierwszym rozdziale pracy przedstawione zostały zagadnienia związane z pojęciem kompetencji nauczyciela, zawarto w nim również ich klasyfikacje. Szczególny nacisk został położony na rozróżnienia terminologiczne w zakresie kompetencji informatycznych, informacyjnych i medialnych. W rozdziale inicjującym pracę opisano również najistotniejsze czynniki dla kształtowania kompetencji informatycznych, zwrócono uwagę na istniejące modele, a także dokonano przeglądu badań kompetencji informatycznych nauczycieli. Opisane zostały także formy doksztalcenia i doskonalenia zawodowego oraz zapisy oświatowe dotyczące kompetencji informatycznych nauczycieli.

W drugim rozdziale pracy znajduje się przegląd edukacji informatycznej w Polsce na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat w ujęciu historycznym. Opisane zostały również zagadnienia dotyczące rozwoju edukacji informatycznej małego dziecka w Polsce i na świecie, z uwzględnieniem nauki programowania i wprowadzania elementów robotyki.

W treściach rozdziału trzeciego pracy zaprezentowano autorski model kompetencji informatycznych nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, składający się z dwóch głównych komponentów: twórczego i instrumentalno-praktycznego. Opracowany model ma charakter ewolucyjny i stanowi próbę uwzględnienia nowych trendów edukacyjnych w obszarze edukacji informatycznej na pierwszym etapie kształcenia. W rozdziale tym przedstawiono również założenia konstruktywizmu i kognitywizmu jako myśli pedagogicznej stanowiącej podstawę nowoczesnej szkoły, w której nieodzownym elementem składowym są kompetencje informatyczne nauczycieli na wysokim poziomie.

Czwarty rozdział pracy został poświęcony zagadnieniom metodologicznym. Przedstawiono w nim założenia badawcze.

Rozdział piąty tej rozprawy obejmuje prezentację oraz analizę wyników badań. Na podstawie uzyskanych wyników badań podjęto próbę odpowiedzi na postawione pytania badawcze. W pierwszej kolejności pokazano analizę czynników, które determinują kształtowanie kompetencji informatycznych u nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Następnie zaprezentowana została diagnoza poziomu kompetencji informatycznych, który to oddzielnie zmierzono w komponencie twórczym, jak i instrumentalno-praktycznym.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wiele czynników determinuje proces kształtowania kompetencji informatycznych u nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Spośród cech uwzględnionych w modelu proces ten determinują następujące czynniki: korzystanie z umiejętności IT w procesie dydaktyczno-wychowawczym, otwartość technologiczna, motywacja do rozwoju umiejętności informatycznych, miejsce zamieszkania, miejsce pracy, wiek, dostępność IT w szkole oraz samouctwo informatyczne.

Na bazie analizy wyników badań można wywnioskować również, że poziom kompetencji informatycznych u nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jest niski, zarówno w obszarze twórczym, jak i instrumentalno-praktycznym.

Ostatnią część pracy stanowi zakończenie, w którym sformułowane zostały wnioski oraz propozycje zmian, zarówno w teorii, jak i w praktyce edukacyjnej.

Słowa kluczowe: kompetencje informatyczne, edukacja wczesnoszkolna, edukacja informatyczna, nauczyciel, programowanie, robotyka.